

Герасименко Юлія,

докторка економічних наук, доцентка, професорка кафедри педагогіки, психології та менеджменту,

Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України,

вулиця Леваневського, 52/4, м. Біла Церква, Київська обл., Україна

e-mail: gerasimenkou04@gmail.com,

[ORCID: 0000-0002-8888-7472](https://orcid.org/0000-0002-8888-7472)

Велісва Вікторія,

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Державний біотехнологічний університет,

вулиця Алчевських, 44, Харків, Україна

e-mail: v.velieva@ukr.net,

[ORCID: 0000-0002-4455-7973](https://orcid.org/0000-0002-4455-7973)

Остапенко Роман,

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Державний біотехнологічний університет,

вулиця Алчевських, 44, Харків, Україна

e-mail: rm_ostap@ukr.net,

[ORCID: 0000-0002-5976-5871](https://orcid.org/0000-0002-5976-5871)

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ РІЗНИХ
КАТЕГОРІЙ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА
ПЕРЕДВОСНІЙ ПЕРІОД**

Herasymenko Yuliia,

DSc in Economic, Associate professor, Professor of pedagogy, psychology and management Department,

Bila Tserkva Institute of Continuing Professional Education of the University of Educational Management of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine,

52/4 Levanevskoho Street, Bila Tserkva, Kyiv region, Ukraine

e-mail: gerasimenkou04@gmail.com,

[ORCID: 0000-0002-8888-7472](https://orcid.org/0000-0002-8888-7472)

Velieva Viktoriya,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Accounting, Audit and Taxation, State Biotechnological University,

44 Alchevskikh Street, Kharkiv, Ukraine

e-mail: v.velieva@ukr.net,

[ORCID: 0000-0002-4455-7973](https://orcid.org/0000-0002-4455-7973)

Ostapenko Roman,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Accounting, Audit and Taxation, State Biotechnological University,

44 Alchevskikh Street, Kharkiv, Ukraine

e-mail: rm_ostap@ukr.net,

[ORCID: 0000-0002-5976-5871](https://orcid.org/0000-0002-5976-5871)

FEATURES OF THE FORMATION OF THE UKRAINIAN LABOR MARKET OF DIFFERENT CATEGORIES OF EMPLOYEES IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION AND THE PRE-DOUBLE PERIOD

Julia Gerasimenko,

Doktor nauk ekonomicznych, profesor nadzwyczajny, profesor Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Zarządzania,

Instytut Ustawicznego Kształcenia Zawodowego Belotserk Państwowej Instytucji Oświatowej «Uniwersytet Zarządzania Oświatą» Narodowej Akademii Nauk Ukrainy,

Ulica Levanevsky 52/4, Biała Cerkiew, obwód kijowski, Ukraina

e-mail: gerasimenkou04@gmail.com,

[ORCID: 0000-0002-8888-7472](https://orcid.org/0000-0002-8888-7472)

Wiktorija Velieva,

Kandydat nauk ekonomicznych, profesor nadzwyczajny Katedry Rachunkowości, Audytu i Podatków Państwowej Wyższej Szkoły Biotechnologicznej,

Ulica Alchevskikh 44, Charków, Ukraina

e-mail: v.velieva@ukr.net,

[ORCID: 0000-0002-4455-7973](https://orcid.org/0000-0002-4455-7973)

Roman Ostapenko,

Kandydat nauk ekonomicznych, profesor nadzwyczajny Katedry Rachunkowości, Audytu i Podatków Państwowej Wyższej Szkoły Biotechnologicznej,

Ulica Alchevskikh 44, Charków, Ukraina

e-mail: rm_ostap@ukr.net,

[ORCID: 0000-0002-5976-5871](https://orcid.org/0000-0002-5976-5871)

CECHY KSZTAŁCENIA SIĘ UKRAIŃSKIEGO RYNKU PRACY RÓŻNYCH KATEGORII PRACOWNIKÓW W WARUNKACH CYFRYZACJI I OKRESU PRZEDPODWÓJNEGO

Анотація: Аналізуються фактори, що впливають на структуру ринку праці, такі як економічні умови, соціальні та політичні чинники. Досліджується взаємодія між різними категоріями працівників та розвитком ринку праці в контексті передвоєнного періоду.

Ключові слова: ринок праці, цифровізація, категорії працівників, особливості формування, передвоєнний період, економічні умови, соціальні виклики.

Summary: Factors affecting the structure of the labor market are analyzed, such as economic conditions, social and political factors. The interaction between different categories of workers and the development of the labor market in the context of the pre-war period is studied.

Key words: labor market, digitalization, categories of workers, peculiarities of formation, pre-war period, economic conditions, social challenges.

Streszczenie: Analizie poddawane są czynniki wpływające na strukturę rynku pracy, takie jak warunki ekonomiczne, czynniki społeczne i polityczne. Badano interakcję pomiędzy różnymi kategoriami pracowników i rozwój rynku pracy w kontekście okresu przedwojennego.

Słowa kluczowe: rynek pracy, cyfryzacja, kategorie pracowników, specyfika formacji, okres przedwojenny, uwarunkowania gospodarcze, wyzwania społeczne.

Вступ. За останні десятиліття в Україні спостерігається активний процес цифрової трансформації економіки та суспільства, що впливає на всі сфери життя, включаючи ринок праці. Цифрові технології призводять до зміни вимог до кваліфікації працівників, а також зростає попит на фахівців з інформаційних технологій, аналітики даних, програмування та

інших цифрових компетенцій. Цифровізація спричиняє розрив у навичках серед різних категорій працівників, що призводить до нерівності доступу до ринку праці та збільшення соціальних нерівностей. Передвоєнний період характеризується економічною нестабільністю, що має великий вплив на ринок праці, зокрема на рівень заробітної плати, зайнятість та безробіття. В умовах цифровізації та передвоєнного періоду зростає потреба в перекваліфікації працівників для їх адаптації до нових умов ринку праці та відповідно до зміни технологічного ландшафту. Цифрові технології сприяють розвитку гіг-економіки, де праця надається на непостійних умовах та за допомогою онлайн-платформ.

Розуміння особливостей формування ринку праці України різних категорій працівників є ключовим для розробки ефективних стратегій розвитку ринку праці та забезпечення стійкого економічного зростання України в умовах цифрової трансформації та передвоєнного періоду.

Мета. Дослідження та вивчення особливостей формування сучасного ринку праці в Україні для різних категорій працівників у контексті цифровізації і передвоєнного періоду та виявлення ключових напрямків його подальшого розвитку.

Методи дослідження. У статті були використані різні методи дослідження, зокрема: аналіз статистичних даних – дослідження статистичних показників ринку праці, таких як розподіл робітників по професії за основним місцем роботи, розподіл робітників по фактично відпрацьованому часу за тиждень на основній роботі та розподіл робітників за тривалістю пошуку роботи; експертні опитування - проведення опитувань серед експертів з різних галузей, що дозволяє зібрати кваліфіковані думки і оцінки стосовно впливу цифровізації на ринок праці; дослідження випадкової вибірки - проведення спостережень серед випадково обраних представників різних категорій працівників для збору даних про їх думки, досвід та потреби в умовах цифрової економіки; літературний аналіз - аналіз попередніх досліджень, наукових статей, звітів та інших джерел, що дозволяє оцінити стан досліджуваної проблематики та врахувати наявне наукове підґрунтя; кейс-студії - дослідження конкретних випадків успішної або неуспішної адаптації працівників різних категорій до умов цифровізації на українському ринку праці.

Виклад основного матеріалу. Україна, як і більшість країн світу, переживає період інтенсивної цифровізації, що впливає на всі сфери економіки та суспільства, зокрема на ринок праці. Цифрові технології трансформують традиційні галузі, вимагаючи нових навичок та знань від працівників. Однак, особливості цього процесу в умовах передвоєнного періоду, коли економіка зазнає значних викликів та нестабільності, потребують уважного аналізу та розуміння.

Перш за все, цифрові технології створюють нові можливості для працівників різних категорій. Зараз попит на фахівців з інформаційних технологій, аналітики даних та інших

цифрових компетенцій зростає експоненційно. Проте, це ставить під загрозу традиційні професії та може призвести до нерівності доступу до ринку праці. Друге, цифрові технології змінюють вимоги до кваліфікації працівників. Якщо раніше було достатньо базових навичок, то зараз компанії шукають працівників з вищою освітою та додатковими курсами з цифрових технологій.

Крім того, важливо враховувати соціальні аспекти цифровізації. З одного боку, цифрові технології сприяють збільшенню зайнятості та підвищенню продуктивності праці. З іншого боку, вони призводять до виникнення нових форм безробіття та винищення традиційних ринків праці. Отже, в умовах цифрової трансформації та передвоєнного періоду в Україні виникають нові виклики та можливості для ринку праці. Для успішного подолання цих викликів необхідна комплексна стратегія, яка б враховувала індивідуальні потреби різних категорій працівників та забезпечувала б їх адаптацію до нових умов.

Вчені та дослідники Всесвітнього економічного форуму стверджують, що впровадження нових технологій призведе до перерозподілу функцій між людьми та машинами, що спричинить зменшення на 85 мільйонів кількості робочих місць. Замість цього, з'явиться 97 мільйонів нових ролей, які будуть більш адаптовані до новітніх технологій.

Спостерігається зростання кількості людей, які шукають роботу у нових для них галузях. Приблизно 50% тих, хто вступає в сферу штучного інтелекту та аналізу даних, мали раніше досвід роботи у зовсім інших сферах. У сфері продажів ця кількість становить 75%, у контент-індустрії – 72%, та у інженерії – 67% (Кузнецова, 2019).

Фірми стикаються з викликами впровадження новітніх технологій через нестачу кваліфікованих кадрів на місцевому ринку праці. З огляду на відсутність готових талантів, очікується, що до 2025 року більше ніж 70% роботодавців пропонуватимуть перепідготовку та підвищення кваліфікації для своїх працівників. Проте залучення співробітників до цих програм відстає: лише 42% людей візьмуть участь у навчанні за підтримки свого роботодавця (Пищуліна, 2020).

Розподіл робітників по професіях за основним місцем роботи може відрізнятись в залежності від вимог конкретного сектору економіки та виробничих потреб. Наприклад, у великих промислових містах може бути значна кількість робітників у важкій промисловості, такі як металургія або автомобільна промисловість. У той же час, у регіонах з розвинутою сільськогосподарською базою може переважати кількість робітників у сільському господарстві. Також слід враховувати розвиток сфери послуг та інформаційних технологій, що може вплинути на розподіл робітників по професіях. Наприклад, у мегаполісах може бути велика кількість робітників у сфері ІТ, фінансів та послуг, в той час як у менших містах або сільських районах ці професії можуть бути менш представленими (табл. 1).

Таблиця 1. Відповідність розподілу робітників по професії за основним місцем роботи у 2021 році в Україні

Спеціальності за дипломом	Законодавці, керівники	Професіонали	Фахівці	Технічні службовці	Працівники сфери торгівлі та послуг	Кваліфіковані робітники сільського гос-тва	Кваліфіковані робітники з інструментом	Робітники з обслуговування, експлуатації	Найпростіші професії
Менеджери (управителі) підприємств	175	47	48	51	80	3	18	27	28
Професіонали	5126	17298	2976	964	2574	257	994	1026	1979
Фахівці	1646	544	8964	911	4129	418	1732	2000	4382
Технічні службовці	53	13	54	276	285	32	50	72	329
Працівники сфери торгівлі та послуг	169	24	82	233	4250	211	299	250	2033
Кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	7	0	0	7	36	54	14	21	120
Кваліфіковані робітники з інструментом	313	18	241	209	1729	402	6355	1682	4525
Робітники з обслуговування, експлуат та контролю за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	161	15	86	102	861	315	784	5682	3941
Не мають спеціальності	583	37	347	570	4781	1844	2188	2906	14863

Джерело: [7]

Відповідність розподілу робітників по професії за основним місцем роботи, тобто який люди мають диплом і де вони працюють. І от наприклад, менеджери – і ми бачимо, що вони працюють керівниками, а на другому місці в сфері торгівлі та послуг, є фахівці, технічні службовці. Професіонали ж працюють згідно з отриманим дипломом – «професіонали є професіоналами». Фахівці – також подібна ситуація – найбільше працюють за професією; є працівники сфери торгівлі та послуг, керівники, найпростіші професії, тобто отримання диплому ще не говорить про те, що людина буде працювати за ним. Технічні службовці – серед них є керівники і більша частина це технічні службовці; є працівники сфери торгівлі та послуг, робітники сільського господарства, робітники з обслуговування.

Серед таких спеціальностей: менеджери, професіонали, фахівці, технічні службовці є багато працівників серед найпростіших професій – це є свідченням того, що наша держава не може дати можливості реалізувати свої дипломи.

Наступне, працівники сфери торгівлі – працювали по своєму диплому, на другому місці також найпростіші професії; порівняно з іншими позиціями саме ці дві категорії є найбільшimi, тобто люди або знаходять себе або йдуть працювати у найпростіші професії. В даному випадку переважна більшість знайшла себе, і там є й інші спеціальності – і керівники і професіонали і фахівці. Кваліфіковані робітники сільського господарства – керівників серед них не дуже багато, є працівники сфери торгівлі, кваліфіковані робітники сільського господарства, але нажалі переважна більшість цієї професії саме найпростіші професії, тобто люди не працюють в сільському господарстві, а працюють десь там – це також проблема. Кваліфіковані робітники з інструментом – тут доречі, реалізація непогана порівняно з іншими, тобто переважна більшість все ж таки працює за фахом – більше 6000, але знову ж таки 4500 виявилися працівниками найпростіших професій, тобто не мало. Є люди, які займалися сферою торгівлі, це також є свідченням того, що люди не знайшли себе за фахом. Робітники з обслуговування, експлуатації та ремонту – тут практично професійна реалізація, хоча відносно. Але ми бачимо, що серед них є люди, які стали керівниками різного рівня, і професіоналами, і фахівцями. Майже 4000 працюють за найпростішими професіями, є й ті що працюють в сфері торгівлі.

І останні – це ті, що не мають спеціальності – є такі, що працювали керівниками, це як то кажуть можливо люди створили власний бізнес; і фахівці працюють і професіонали, але найбільше серед них це 14000, люди які мали найпростіші професії, майже 15000. Ось такий розподіл був по даній категорії.

Отже, основна проблема – це брак відповідності між отриманою освітою та робочим місцем. Це свідчить про різні причини, такі як недостатня кількість вакансій у сфері, відсутність можливостей для кар'єрного зростання або навіть відповідне визнання кваліфікацій. Щоб вирішити цю проблему, може бути корисно провести аналіз ринку праці та робочих місць у відповідних галузях, сприяти набуттю додаткових навичок та перекваліфікації для забезпечення відповідності змінним потребам ринку, а також підтримувати підприємництво та розвиток малого та середнього бізнесу для створення нових робочих місць. Це також вимагає вдосконалення системи освіти та навчання, щоб краще відповідати потребам ринку праці та забезпечувати студентів необхідними навичками та практичним досвідом для успішної кар'єри в обраній сфері.

Розподіл робітників по фактично відпрацьованому часі за тиждень на основній роботі варіюватися відповідно до законодавства країни, політики компаній та умов праці. Типовий

робочий час встановлений на рівні держави, наприклад, стандартні 40 годин на тиждень, але це може відрізнятись в залежності від галузі праці.

Таблиця 2. Розподіл робітників по фактично відпрацьованому часі за тиждень на основній роботі у 2021 році в Україні

Спеціальності за дипломом	до 20 годин	20-29 годин	30-39 годин	40 годин	понад 40 годин
Менеджери (управителі) підприємств	1	16	32	339	71
Професіонали	1467	2316	2984	22112	2724
Фахівці	559	1639	2586	16426	2893
Технічні службовці	14	101	108	733	175
Працівники сфери торгівлі та послуг	185	647	669	4956	871
Кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	6	37	43	135	34
Кваліфіковані робітники з інструментом	300	1111	1565	9933	2296
Робітники з обслуговування, експлуат та контролю за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	255	899	1182	7796	1676
Не мають спеціальності	1248	3290	3667	15638	3788

Джерело: [7]

Наступний розподіл робітників по фактично відпрацьованому часі за тиждень на основній роботі – таблиця 2. Були надані такі варіанти відповідей: до 20 годин, 20-29 годин, 30-39 годин, 40 годин і понад 40 годин. І ми тут бачимо, що серед менеджерів переважна більшість працює 40 годин на тиждень, тобто 8 годинний робочий день. Професіонали – та ж сама ситуація, переважна більшість працюють по 40 годин на тиждень. Фахівці – теж подібна історія, 16000 працює 40 годин на тиждень. Ми маємо і по технічним службовцям також подібний розподіл 40 годин на тиждень. Працівники сфери торгівлі та послуг, кваліфіковані робітники с/г господарства, кваліфіковані робітники з інструментом, робітники з обслуговування і не мають спеціальності – працюють по 40 годин на тиждень.

Такий розподіл робочого часу свідчить про відповідність законодавству щодо робочого часу та відпочинку, а також може вказувати на здатність компаній дотримуватися цих норм.

Розподіл робітників за тривалістю пошуку роботи може бути досить різноманітним і залежить від багатьох факторів, таких як рівень безробіття, стан економіки, доступність вакансій, кваліфікація працівників та інші.

Таблиця 3. Розподіл робітників за тривалістю пошуку роботи у 2021 році в Україні

Спеціальності за дипломом	до 3 місяців	від 3 до 6 місяців	від 6 до 12 місяців	12 місяців і більше
Менеджери (управителі) підприємств	8	6	6	0
Професіонали	211	175	159	0
Фахівці	212	174	134	0
Технічні службовці	13	9	11	0
Працівники сфери торгівлі та послуг	63	43	37	0
Кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	7	1	2	0
Кваліфіковані робітники з інструментом	150	114	75	0
Робітники з обслуговування, експлуат та контролю за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	131	66	38	0
Не мають спеціальності	314	223	112	0

Джерело: [7]

В таблиці 3 вказано, які спеціальності, яким чином на ринку праці були затребувані – і є такі варіанти відповідей: до 3х місяців, від 3-6 місяців, від 6-12 місяців та 12 місяців і більше. Ми бачимо, що менеджери займалися пошуком роботи до 3х місяців, від 3-6 місяців і від 6-12 місяців. Що стосується професіоналів – тут ситуація подібна, переважна більшість з них шукали роботу до 3х місяців, від 6-12 місяців і немало людей від 6-12 місяців. Це можливо тому, що люди були на обліку в центрі зайнятості і спочатку отримували 80% від заробітної плати і це їх влаштовувало, можливо люди просто відпочивали. Фахівці – також абсолютно подібна ситуація – переважна більшість шукала до 3х місяців, але є ті, що шукали від 3-6 місяців та від 6-12 місяців. Технічні службовці – така ж сама ситуація по тривалості пошуку роботи. Працівники сфери торгівлі та послуг – переважна більшість знаходила до 3х місяців, потім від 3-6 місяців і від 6-12 місяців також немало людей. Кваліфіковані робітники

сільського та лісового господарств – тут незначна статистика, переважна більшість знайшла роботу до 3х місяців, менша кількість шукали трохи довший час. Кваліфіковані робітники з інструментом та робітники з обслуговування та експлуатації – також мало витрачали часу на пошуки роботи. Можна зробити невеликий висновок, що ці спеціалісти затребувані на ринку праці. І ті, що не мають спеціальності – також шукали роботу не довго – до 3х місяців.

Розподіл робітників за тривалістю пошуку роботи, може вказувати на певні тенденції на ринку праці та на рівень попиту на певні спеціальності. Якщо більшість працівників знайшли роботу протягом перших трьох місяців, це свідчить про високий рівень попиту на ці спеціальності або ефективність процесу пошуку роботи.

Військові події зачепили всі галузі економіки та повсякденне життя мешканців України. Повномасштабна агресія призвела до того, що ринок праці практично завмер. За даними опитування роботодавців у березні 2022 року, половина тих, хто раніше працював, втратила свої робочі місця, головним чином через руйнування підприємств або зменшення їхньої діяльності.

За інформацією від Державної служби зайнятості, на сьогодні найбільший попит серед роботодавців спостерігається на кваліфікованих працівників у сфері робітничих професій. Підприємства також активно шукають слюсарів, електриків, водіїв, трактористів, продавців, кухарів, двірників, прибиральників, бухгалтерів, вихователів, медсестер та інших фахівців. Конкуренція на ринку праці значно підвищилася. В середньому на одну вакансію, розміщену у системі Державної служби зайнятості, претендують 4 особи. У сфері торгівлі це число зростає до 8 осіб на одне робоче місце. Але найбільша конкуренція спостерігається в галузі фінансів та страхування, де на одну вакансію зазвичай претендують аж 24 кандидати.

За прогнозами експертів, після перемоги, однією з найбільш популярних професій стане будівельник. Це породжує сприятливі умови для відкриття 6-7 нових вакансій у супутніх галузях за кожним створеним робочим місцем у будівництві. Крім того, енергетики, працівники сільського господарства та переробної промисловості матимуть великий попит на ринку праці.

Після перемоги, чимало людей можуть залишитися без змоги працювати на своїх попередніх посадах, частково через отримані травми у бойових діях. Збільшиться потреба у медичних працівниках, включаючи лікарів та реабілітологів, а також у фахівцях з професійної орієнтації та адаптації робочих місць, щоб допомогти якнайбільшій кількості людей повернутися до праці. Після війни багато людей також шукатимуть себе, і їм потрібна буде підтримка у цьому процесі.

Згідно з результатами аналізу сайту Work.ua, українці виявляли більший інтерес до віддаленої роботи. Однак, після початку повномасштабного вторгнення з боку Російської

Федерації, кількість таких вакансій скоротилася у чотири рази, в той час як загальний обсяг робочих місць на ринку праці скоротився у 10 разів.

Проте, у січні 2024 року, спостерігається зміна тенденції. Пропозицій для віддаленої роботи вже на 3% більше, ніж у січні 2022-го. Проте, середня конкуренція за ці вакансії зросла на 63%.

Протягом двох років війни спостерігається значний приріст робочих місць у громадському секторі, зокрема в сфері «Неприбуткові, благодійні та громадські організації», де кількість вакансій зросла у 10 разів. Також відчутно зростає попит на:

- вакансії для ветеранів (на тричі більше, але це становить лише 7% від загального ринку праці);
- роботу для пенсіонерів (приблизно 4% від ринку праці);
- вакансії для людей з інвалідністю (зріст на 22%).

Також відзначається нова категорія вакансій - спеціалісти Сил оборони, які раніше не представлялися на ринку праці.

Дослідження також вказує на попит на відновлення ментального здоров'я в Україні, що призводить до помітного зростання вакансій для психологів (на 136% у січні 2024 року порівняно з січнем 2022 року) і психіатрів (на 129%). Крім того, попит на фахівців з реабілітації та лікарів також зростає.

Важливо відзначити, що на ринку праці зростає частка жінок (з 57% до 62%) та молоді до 25 років, а також спостерігається серйозна дерусифікація резюме та вакансій, оскільки у січні поточного року 96% вакансій були складені українською мовою.

Висновки. Дослідження показує, що ще до військового конфлікту багато кваліфікованих робітників втратили робочі місця та зазнали економічних труднощів. Проте, деякі з них змогли знайти нові можливості для працевлаштування або перекваліфікуватися у нові галузі.

Отже, ми маємо таку ситуацію:

1) Що стосується спеціальності за дипломом та рівнем зайнятості слід відмітити, що в даному випадку переважна більшість все ж таки працювали за наймом, що є негативним фактором, в тому, що люди мало реалізують себе з точки зору бізнесу, тобто в Україні дуже важко вести бізнес і переважна більшість не ризикують і йдуть працювати за наймом;

2) Що стосується відповідності дипломам основним сферам реалізації професіям – негативним є той фактор, що всі сфери представлені найпростішими професіями, для людей, які не мають спеціальності – це зрозуміла ситуація, то для людей, які мають спеціальності за дипломами – це є свідченням того, що у нас суттєва проблема. Особливо такі як технічні службовці, де дуже велика їх кількість була, кваліфіковані робітники з інструментом,

робітники з обслуговування та експлуатації, тобто це найбільші категорії де реалізація дуже низька. До речі таким же чином і працівники торгівлі.

3) Саме цим і спричинена довійськова міграція людей за кордон, де люди намагаються реалізувати себе з більш високим рівнем освіти, тобто ми маємо проблему можна сказати розвитку економіки. Частково це пов'язано з тим, що в нашій країні люди не так вже багато і працюють 40 годин – це вважається такий середній показник. Якби була можливість більше працювати і більше заробляти, то люди б погодилися, але в нашій країні така ситуація.

4) Єдиний позитивний показник в тому, що переважна більшість людей знаходила роботу до 3х місяців, якщо ти маєш відповідні здібності, то ти можеш не довго шукати роботу.

Література:

1. Kuznetsova, N. (2019, 1 січня). *ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ПРАЦІ ТА СЕКТОР КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ*. Academia.edu - Share research. https://www.academia.edu/45637736/ВПЛИВ_ЦИФРОВІЗАЦІЇ_НА_ТРАНСФОРМАЦІЮ_ПРАЦІ_ТА_СЕКТОР_КРЕАТИВНОЇ_ЕКОНОМІКИ
2. Пишуліна О. (2020). *Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти*. Київ : Центр Разумкова. 274 с.
3. Даниліна С.О. (2022). *Ринок праці України в умовах цифровізації та воєнного стану. The Russian-Ukrainian war (2014–2022(sad) historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects : Scientific monograph*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 80-86 p.
4. Ukrinform. (2024, 15 лютого). *Ринок праці під час війни: які зміни потрібні*. Укрінформ - актуальні новини України та світу. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3827148-rinok-praci-pid-cas-vijni-aki-zmini-potribni.html>
5. *Як змінився ринок праці в Україні від початку війни?* (б. д.-б). Visit Ukraine - RULES OF SAFE VISIT TO UKRAINE. [https://visitukraine.today/uk/blog/3464/yak-zminivsia-rinok-praci-v-ukraini-vid-pocatku-viini#:~:text=Загалом,%20за%20два%20роки%20війни,від%20загального%20ринку%20праці\);](https://visitukraine.today/uk/blog/3464/yak-zminivsia-rinok-praci-v-ukraini-vid-pocatku-viini#:~:text=Загалом,%20за%20два%20роки%20війни,від%20загального%20ринку%20праці);)
6. *Аналітична та статистична інформація | Державний центр зайнятості*. (б. д.-б). Головне | Державний центр зайнятості. <https://www.dcz.gov.ua/analitics/69>
7. *Державна служба статистики України*. (б. д.). Державна служба статистики України. <https://www.ukrstat.gov.ua/>